

ר' עובדיה מברטנורא
מבעוד יום וכהן זה לא סלקה
לצורך עבודה: **כאן וכאן אסור**.
ולא אמרינן הכא אין שבות
במקדש, דלאו צורך גבוה הוא
אלא צורך עצמו. והא דאסרי
רבנן החזרת הרטיה אינו אלא
כשפירשה ע"ג קרקע, אבל אם
לקחה בידו, כל זמן שהיא בידו,
או אפילו נתנה ע"ג כלי ולא
פירשה ע"ג קרקע, מותר
להחזירה בכל מקום: **קושרין**
נימא. נימת כנור של שיר
הלויים שנפסקה בשבת, דקסבר
מכשירי מצוה שלא יכול
לעשותם מאתמול דהא היום
נפסקה דוחין את השבת.
ודוקא כשנפסקה באמצע
שאינו קושרה אלא לפי שעה,
אבל סמוך ליתדות דהוי קשר
של קיימא אסור: **ואם בתחלה**.
שלא היתה שם מעולם, דיכול
לעשותה מאתמול, אסור:
יבלת. היא מום בקדשים
שנאמר (ויקרא כב) או יבלת,
וחותכים אותה במקדש ביד,
דאין בזה אלא משום שבות,
דכלאחר יד הוא. אבל לא
בכלי, דמלאכה גמורה היא

קושרין נימא - מיתר של כינור שנקרע בשבת
במקדש שהרי לצורך עבודה הוא ומותר, שמכשירי
מצווה שאי אפשר היה לעשותם מערב שבת דוחים
את השבת, **אבל לא במדינה**. אם בא לחבר מיתר
בתחלה - בפעם הראשונה, שלא היו לו מיתרים
בכינור, **כאן וכאן אסור** הואיל ויכל לקושרה מערב
שבת.

חותכין יבלת במקדש בשינוי, כגון בידו, שאין
שבות במקדש, **אבל לא במדינה** גזירה שמא
יחתכנה בכלי. **ואם בפלי** - **כאן וכאן אסור**
ואפילו במקדש, שהרי זה תולדת גוזז:

משנה יד

כהן שלקה - שנחבל **באצבעו** בשבת, וצריך הוא
לעבוד, **כורך עליה** בשבת **גמי במקדש** ואף על
פי שהגמי מרפא קצת, מותר, כדי להסתיר מכתו,
שאינו זו דרך ארץ שתהא מכתו נראית עם העבודה⁸⁸
אבל לא כורכים גמי על המכה **במדינה** שהוא
מרפא קצת. **ואם** כוונתו להדקה למכתו כדי
להוציא דם - **כאן וכאן אסור** שזה איסור
"חובל" מדאורייתא.

בוזקין - כותתין ומפזרים **מלח על גבי הפפוש**

שכך עושים בחול. וכשחותך מבעל חי הוי תולדה דגוזז את הצמר: **יד כורך עליה גמי**. ואעפ"י
שהגמי מרפא את המכה, הואיל והשתא מיהא צורך עבודה הוא, דלאו אורח ארעא שתהא מכתו
נראית עם העבודה ומכסה אותה בגמי: **אבל לא במדינה**. דרפואה בשבת שבות היא ואסור: **ואם**
להוציא דם. שמהדקה בגמי כדי להוציא דמה: **כאן וכאן אסור**. דהוה ליה חובל ואב מלאכה לא
אשתרי במקדש: **בוזקים מלח**. כותתים ומפזרים מלח: **על גבי הכבש**. שעולים בו למזבח, מפני

ביאורים והרחבות

88. **פירוש**: אף על פי שהגמי גם מרפא את המכה, והרי אסרו חכמים כל דבר הנעשה לצורך
רפואה בשבת (משום שמא יבוא לשחוק סממנים לצורך רפואה, ויעבור בכך על איסור "טוחן"), מכל
מקום הרי זה כשאר איסורים דרבנן, שהתירו במקדש לצורך עבודה, שאין שבות במקדש.
בגמרא (ק, ב) למדין משמו של **רבי יהודה בריה דרבי חייא**, שלא התירו לכרוך דבר על אצבעו
בזמן עבודה אלא גמי, אבל בגד לא, משום ייתור בגדים, וכהן שלבש בגד נוסף על בגדי
כהונתו, עבודתו פסולה. **ורבי יוחנן אמר**, שיייתור בגדים נאסר רק כשלוש את הבגד במקום
בגדים, אבל כשלוש שלא במקום בגדים לא הוי יתור.

ר' עובדיה מברטנורא

שחלק הוא ופעמים נופלים ממנו שמחליקים רגליהם בו: בזקים. לשון כתיבה אבל לא במדינה. מפני שהוא מתקן: ממלאים מים מבור הגולה ומבור הגדול. כך שמן, ושניהם היו בלשכות העזרה: בגלגל. העשוי להעלות בו הדלי על ידי חבלים. ומשני בורות הללו בלבד התירו למלאות מים בגלגל בשבת, אבל בשאר בורות אסור, גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו מתוך שממלאין בלא טורח אתי להשקות בו גינתו וחורבתו בשבת. ובמקום דליכא למיגור שמא ישקה מים לגינתו ולחורבתו מותר למלאות בגלגל, ולא חיישינן מפני שמשמיע קול, שלא אסרו אלא קול של שיר בלבד. והכי נמי שרי למיטרף אבבא ומיקש על תרעא בשבת ואין בכך כלום: ומבור הקר. על שם שהיה באר מים חיים קורא ליה בור הקר, לשון מקור. ובור זה היה צריך לבני הגולה ברגל, והתירו להם נביאים שביניהם חגי זכריה

של המזבח, **בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יִחְלִיקוּ** הכהנים בעלייתם ובירידתם מהמזבח, ובמדינה אסור, שנראה כמתקן בשבת, **וּמְמַלְאִים** מים **מִבּוֹר הַגּוֹלָה** **וּמִבּוֹר הַגְּדוֹל** - בורות שהיו בעזרה, **בְּגִלְגֵל בְּשַׁבָּת⁸⁹**, **וּמִבְּאֵר הַקֶּר** - כך שמה של באר שהיתה במדינה, מותר למלאות ממנה מים בגלגל **בְּיוֹם טוֹב** דוקא, אבל לא בשבת⁹⁰:

משנה טו

שְׂרִיץ מת **שְׁנוּמְצָא בַּמִּקְדָּשׁ, כֹּהֵן מוֹצִיאֻ** מהמקדש **בְּהַמְיָנוּ** - באבנטו, ואינו מחזר אחר פשוטי כלי עץ שאינם מקבלים טומאה, ואף על פי שמטמא בכך את האבנט שהוא קדוש, כך עדיף, **שְׁלֹא לְשִׁהוֹת אֶת הַטְּמֵאָה** במקדש עד שימצא צבת של עץ. אך מכל מקום לא יגע בו בידו, שלא ייטמא (שהשרץ אב הטומאה, ומטמא את האדם במגע ולא במשא), **דְּבָרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא**. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:** מוציאו **בְּצַבֵּת שֶׁל עֵץ** שאינה מקבלת טומאה, אבל אין מוציאו באבנט, **שְׁלֹא לְרַבּוֹת אֶת הַטְּמֵאָה** כלומר שלא יטמא את האבנט, שעדיף להשהות את הטומאה שממילא כבר שם, מאשר לטמא את האבנט.

ומלאכי למלאות ממנו בגלגל ברגל, ונשאר בהתירו שממלאים ממנו ביו"ט בגלגל אף במדינה, מה שאין כן בשאר בארות הנובעים: **טו כהן מוציאו בהמיינו**. בשבת. ולא חיישינן לטלטול, דאין שבות במקדש: **בהמיינו**. באבנטו. ואף על גב דמטמא ליה לאבנט שהוא קדוש, הכי עדיף, שלא להשהות את הטומאה בעזרה לחזר אחר הצבת של עץ. ובידיו לא נגע ביה, דלא נטמי כהן גופיה, הלכך בהמיינו אוחזו דלא נגע. ושרץ אינו מטמא במשא, והאבנט שנטמא בשרץ אינו מטמא את הכהן כשאוחזו, דהוה ליה אבנט ראשון לטומאה ואין אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה: **צבת של עץ**. שהיא פשוטי כלי עץ ואין מקבלים טומאה: **שלא לרבות את הטומאה**.

ביאורים והרחבות

89. **פירוש:** רק משני בורות אלו התירו לשאוב בגלגל בשבת, אבל מבורות אחרים אסור, שהואיל ועל ידי הגלגל נשאבים המים בלי טרחה, גזרו שמא יבוא להשקות מהם גינתו בשבת. 90. בגמרא (קד, ב) למדין שבור זה היה נצרך לבני הגולה כשיעלו לירושלים ברגל, והתירו להם נביאים שביניהם, חגי זכריה ומלאכי, למלא ממנו בגלגל ברגל, ומאז נשארה באר זו בהיתרה, אבל שאר בארות אסור למלא מהם בגלגל אפילו ביום טוב.

ר' עובדיה מברטנורא

לטמא אבנט הטהור, ונוח לו להשהותה שם ולחזר אחר הצבת מלרבות את הטומאה. והלכה כר"י: מהיכן מוציאין אותו. בשבת: מן ההיכל ומן האולם. אבל בעזרה אם נמצא שם מכסה אותו בפסכת ומניחו עד שתחשך: כל מקום שהיבין על זדונו כרת. אם יכנס לו בטומאה, דיינו כל העזרה, משם מוציאין אותו: ושאר כל המקומות כופין עליו פסכתו. סיד של נחשת. תרגום של סירותיו פסכתו. והלכה כר"ע: ר"ש אומר מקום שהתירו לך חכמים וכו'. ר"ש פליג את"ק דלעיל דאמר קושרים נימא במקדש, וסבר דאין קושרים נימת כנור שנפסקה אלא בעניבה שהיא אסורה משום שבות בלבד וא"א שיבא בה לידי חיובא דאורייתא, אבל לא קושרין בקשר שאפשר לבא בו לידי חיובא דאורייתא ואמר ליה ר"ש לת"ק, אל תתמה עלי

ולדעת כולם מותר להוציא את השרץ אפילו בשבת, שאין איסור שבות (טלטול) במקדש. אך הקלו בכך רק במקומות קדושים שבעזרה, ולכן שואלת המשנה **מהיכן מוציאין אותו בשבת? מן ההיכל ומן האולם ומיני האולם ולמזבחה**, אבל בשאר מקומות שבעזרה אסרו חכמים לטלטלו, **הברי רבי שמעון בן גנס**.

רבי עקיבא אומר: כל מקום שהיבין על זדונו כרת - שאם יכנס לשם במזיד בטומאה יהא חיוב כרת, **ועל שנגתו חטאת כלומר**, כל העזרה - **משם מוציאין אותו** - את השרץ, **ושאר כל המקומות שבמקדש - כופין עליו פסכתו** - סיד נחשת עד מוצאי שבת, ואז מוציאים אותו.

רבי שמעון אומר⁹¹: מקום שהתירו לך חכמים בעניין תחום שבת, שאם יצא חוץ לתחום חמש עשרה אמה - ייכנס (לדעת רבי שמעון, לעיל ד, יא), לא את עיקר האיסור התירו, אלא **משלך נתנו לך** - דבר שמעיקר הדין היה ראוי להיות מותר, מכיוון שאין מודדי התחומים מדייקים במדידתם, אלא הם קובעים את סימן התחום חמש

שאני מחמיר כאן וגבי תחומין אני מיקל טפי ואומר שאפילו יצא חוץ לתחום ט"ו אמה יכנס, דגבי תחומין משלך נתנו לך, משום דידעינן שאותם ט"ו אמה אינם חוץ לתחום, שמודדי התחומין הקובעין סימנין בסוף התחום קים לן בגווייה שאין קובעין התחום בסוף אלפים ממש אלא כונסין לתוך התחום מפני הטועין שאין מכירין הסימן ופעמים יוצאים להלן ממנו מעט וחוזרין, ומשום הכי אני מיקל בתחומים, אבל לקשור נימא במקדש שלא התירו במקדש אלא איסור שבות לא

ביאורים והרחבות

91. **פירוש:** בגמרא (קה, א) למדין, שדברי רבי שמעון מוסבים על שתי הלכות שונות, שבאחת מהן הוא מקל ובאחת מחמיר. שלעיל (ד, יא) שנינו: "מי שהחשיך חוץ לתחום אפילו אמה אחת - לא יכנס. רבי שמעון אומר: אפילו חמש עשרה אמות - יכנס, שאין המשוחות ממצין את המידות מפני הטועין (עיי' הפרוש שם), הרי שכאן מקל רבי שמעון. ואילו בעניין קשירת נימת כינור ששינו לעיל (משנה ג): "קושרין נימה במקדש", מחמיר רבי שמעון ואומר אף במקדש אסור לקשור, שמא יקשור קשר של קיימא האסור מדאורייתא, ומתיר לקשור רק קשר של עניבה. במשנתנו מבאר רבי שמעון מדוע כאן הוא מקל וכאן הוא מחמיר.

ר' עובדיה מברטנורא

חיובא דאורייתא, אני מחמיר
ואומר דדוקא עניבה שיש בה
איסור שבות התירו, אבל
לקשור קשר ממש שפעמים יש
בו חיובא דאורייתא לא. ואין
הלכה כרבי שמעון:

עשרה אמה לפני אלפיים. אבל בקשירת נימה של
כינור במקדש (לעיל משנה יג) דעת רבי שמעון
לאסור, **שִׁלָּא הִתִּירוּ לָךְ** חכמים במקדש **אֱלֹא**
מְשֹׁם שְׁבוּת - דברים שאין לחשוש בהם שמא
יגיע לאיסור תורה, לפיכך לדעתו מותר לקשור
במקדש רק קשר של עניבה:

סליק מסכת עירובין

משנת רפאל ❖ משנת רפאל ❖ משנת רפאל